

Taskuopas

akuutteihin tilanteisiin
kotihoidossa

Sisällys

ABCDE.....	2
Elvytys	12
Tajuttomuus	14
Rintakipu	16
Aivoinfarkti	18
Aivoverenvuoto.....	20
Anafylaksia.....	21
Akuutti haava	22
Murtuma.....	24
Kaatuminen.....	26
Nenäverenvuoto.....	28

Taskuopas akuutteihin tilanteisiin kotihoidossa

Tekijät: Susanna Antola, sairaanhoitajaopiskelija / TAMK
Juulia Hyytiäinen, sairaanhoitajaopiskelija / TAMK
Kuvat: Henna Hyytiäinen
Ulkoasu: Heidi Saramäki

Vuosi 10/2017

A Airway

Hengitystie

- Kokeile tuntuuko ilmavirtaa, liikkeuko rintakehä?
- Avaa tarvittaessa hengitystiet
- Tarkista, ettei vierasesine tuki hengitysteitä
- Turvaa hengitysteiden pysyminen avoinna

B Breathing

Hengitys

- Havainnoi hengitystä, onko poikkeavaa?
- Onko olemus normaali?
- Onko ihonväri normaali?
- Onko happisaturaatioarvo normaali eli yli 95%?

Hengitystaajuus Hengitystyö

alle 10/min	Alentunut
12-16/min	Normaali
20-25/min	Lievästi lisääntynyt
25-35/min	Merkittävästi lisääntynyt
yli 35/min	Kriittisesti lisääntynyt

C Circulation

Verenkierto

- Tunnustele rannepulssi
- Rannepulssin tuntuminen on merkki riittävästä verenkierrosta
- Jos rannepulssia ei tunnu, tunnustele kaulavaltimon tai nivustaipeen pulssia
- Tunnustele mahdolliset lämpörajat
- Onko kylmänhikisyyttä?

Syke

alle 35-40/min	Matala
50-100/min	Normaali
yli 100/min	Kohonnut

Verenpaine

alle 130/85mmHg	Normaali
130-139/85-89mmHg	Tyydyttävä
140/90mmHg tai yli	Kohonnut
yli 200/130mmHg	Erittäin kohonnut

Tajunta

- Glasgow'n kooma-aseteikko (GCS)
- Orientoituuko aikaan ja paikkaan?
- Alentuneen tajunnantason taustalla voi olla esim. AVH, verenmyrkytys, alkoholin aiheuttama tila...

GCS-pisteytys

SILMIEN AVAAMINEN

- 4 = Spontaanisti/itsestään
- 3 = Puheelle
- 2 = Kivulle
- 1 = Ei vastetta

PUHEVASTE

- 5 = Orientoitunut
- 4 = Sekava
- 3 = Irrallisia sanoja
- 2 = Ääntelyä
- 1 = Ei vastetta

LIIKEVASTE

- 6 = Noudattaa kehotuksia
- 5 = Paikallistaa kivun
- 4 = Väistää kipua
- 3 = Fleksio/koukistus kivulle
- 2 = Ekstensio/ojennus kivulle
- 1 = Ei vastetta

E Exposure

Paljastaminen

- Tehdään tilanteen vaatiessa
- Tukittaessa kehon vammoja tarkemmin
- Huomioi asiakkaan intymiteettisuoja

A	Hengitystie (Airway)	Avaus ja tarkistus
B	Hengitys (Breathing)	Hengitysfrekvenssi
C	Verenkierto (Circulation)	Syke, RR, lämpörajat
D	Tajunta (Disability)	GCS, käyttäytyminen
E	Paljastaminen (Exposure)	Vamma-alueet

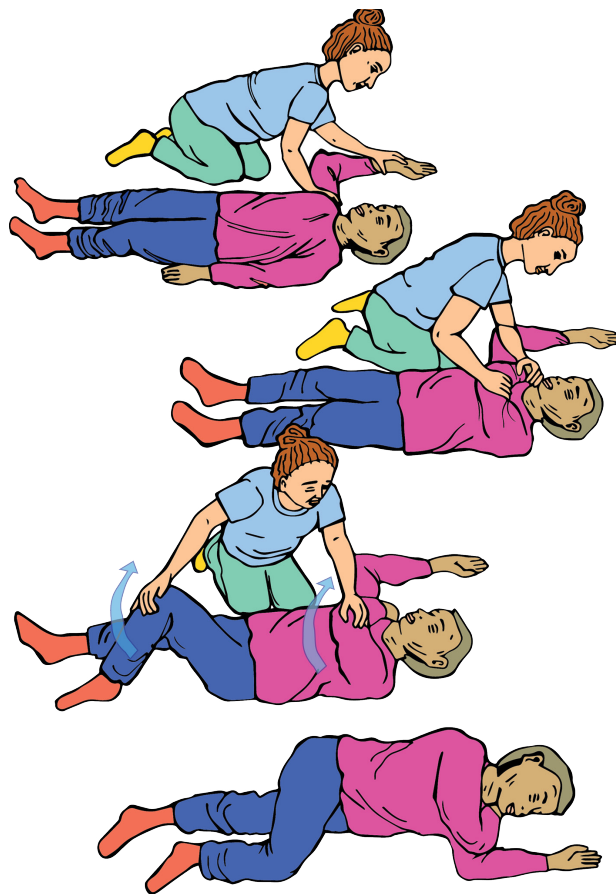
Elvytys

- Ravistele ja puhuttele kovaan ääneen
- Tuntuuko ilmavirtaa
- Liikkuuko rintakehä
- Ei heräteltävissä, hengittely epänormaalia, soita 112
- Aloita paineluelvytys ilman taukoja, kunnes apua saapuu
- Jos paikalla on kaksi, painelupuhalluselvytyksen suhde on 30:2

Tajuttomuus

- Ravistele ja puhuttele kovaan ääneen -> asiakas ei reagoi, mutta hengittää
- Tarkastele, että hengittäminen on normaalia
- Huolehdi, että hengitystie pysyy auki
- Varmista rannepulssin tuntuminen
- Käännä asiakas kylkiasentoon
- Soita 112, seuraa asiakkaan vointia

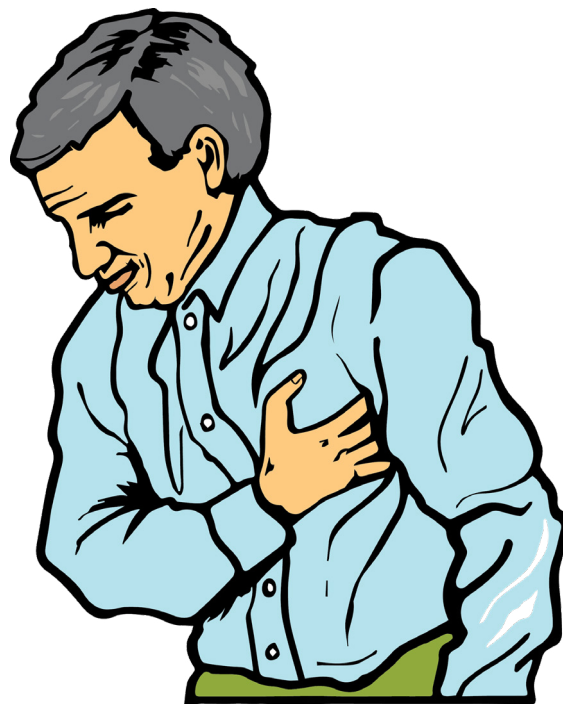

Rintakipu

Haastattele:

- Millaista kipu on?
- Säteileekö kipu johonkin?
- Onko kylmänhikisyyttä?
- Alkoivatko oireet rasituksessa vai levossa?

- Rauhoittele asiakasta
- Auta asentoon, jossa helpointa olla
- Lääkityksenä Nitro Dinit –suihke x 2, ASA 250 mg
- Jos kipu ei helpotu 5 minuutin kuluessa, soita 112

Aivoinfarkti

Oireet: toispuolinen raajahalvaus, suupieli roikkuu, puheen häiriöt, näköhäiriöt, huimaus, pahoinvointi, oksentelu, nielemisvaikeus

Toteuta aivohalvauksen varhaistunnistus -> kolme käskyä asiakkaalle:

- 1) ”Sanokaa nimenne”
- 2) ”Nostakaa molemmat kätenne”
- 3) ”Irvistäkää”

- Oireiden ilmetessä soita 112
- Tarkkaile asiakasta, ohjaa vuodelepoon

Otsaryppyjä
normaalisti

Yläluomi toimii
normaalisti

Hävinneet
poumut

Roikkuva
suupieli

Aivoverenvuoto (SAV/ICH)

Oireet: kova päänsärky, pahoivointi, oksentelu, tajunnantason lasku, kouristelu, niskan jäykkyys, silmien valonarkuus, puhe- ja näköhäiriöt, mahdollisesti halvausoireet

- Oireiden ilmetessä soita 112
- Seuraa vointia ja sen muutoksia
- Ohjaa asiakas vuodelepoon

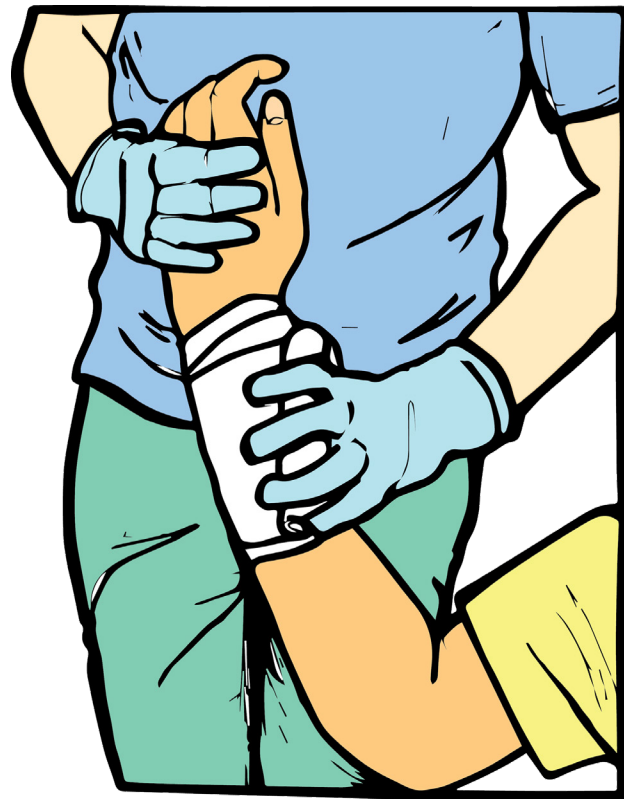
Anafylaksia

Oireet: ihon voimakas punoitus ja ihottuma, huulien, kielen ja silmäluomien turvotus, nopeasti etenevä hengitysvaikeus ja hengitys vinkuu

- Poista reaktiota aiheuttavat tekijät tai sen kontakti asiakkaalta
- Kertakäyttöinen adrenaliinikynä lihakseen esim. EpiPen®
- Lääkettä ei ole/ oireet voimakkaat -> soita 112
- Tarkkaile asiakasta

Akuutti haava

- Pidä haavakohta koholla
- Tyrehdytä haava puhtaalla haavataitoksella tai vastaavalla
- Tarvittaessa laita painesidos haavan päälle
- Huomioi verenohenteiden vaikutus
- Ohjaa asiakas lääkäriin, jos vaatii tikkausta / ei tyrehdy

Murtuma

Oireet: kipu, epänormaali liikkuvuus, arkuus, turvotus, virheasento

- Yläraajamurtumassa kipeän raajan tukeminen liikkumattomaksi
- Alaraajamurtumaa ei välttämätöntä tukea avun saapuessa nopeasti
- Selkärankamurtuman ollessa mahdollinen ei liikuttelua, ellei välitöntä hengenvaaraa

Kaatuminen

- Kysy, tekeekö johonkin kipeää?
- Tutki RiVaLAISeR –ohjeen mukaan
- Tyrehdytä mahdollinen vuoto, ks. Akuutin haavan ohje
- Epäiltäessä murtumaa, ks. Murtuma-ohje

Ri	Rintakehä
Va	Vatsa
L	Lantio
Ai	Aivot
Se	Selkäranka
R	Raajat

Nenäveren- vuoto

- Ohjaa etukumaraan asentoon
- Pyydä niistämään nenä tyhjäksi hyytymistä
- Tyrehdytetään vuoto nenää puristamalla etukumarassa asennossa
- Tarvittaessa kylmäpakkaus niskaan
- Vuodon jatkuessa, niistä uudelleen

- Jos vuoto ei lopu, ohjaa asiakas lääkäriin
- Huomioi verenohenteiden vaikutus

